

2011. DECEMBER 12. HÉTFŐ

JAKAB 5,1–6

DR. ADORJÁNI ZOLTÁN

A gazdagok ítélete

^{5,1}Tehát, ti gazdagok, sírjatok és jajgassatok a bekövetkező nyomorúságaitok miatt! ^{5,2}Gazdagságotok megrothadt, ruháitokat megrágtá a moly, ^{5,3}aranyotok és ezüstötök megrozsdásodott, és rozsdája ellentek tanúskodik, és megemészti testeteket, mint a tűz. Kincseket gyűjtöttetek még az utolsó napokban is. ^{5,4}Íme, a földjeiteket learató munkások bére, amelyet visszatartottatok, égre kiált, és az aratók panasza eljutott a Seregek Urának a fülébe. ^{5,5}Dőzsöltetek a földön és tobzódtatok, hizlaltátok a szíveteket, mint az áldozati állat levágásának napján. ^{5,6}Elítéltetek, megöltetek az igazat, s ő nem állt ellen nektek.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jakab levele leginkább egy profetikus hangvételű igehirdetésre emlékeztet. A szerző egyrészt egészen gyakorlatias módon kíván támaszt és tisztánlátást nyújtani a sokféle kísértés között élő

keresztyén testvéreinek (1,2–5), másrészt ítéletes szavakkal ostromozza azokat, akik saját kívánságaik kísértéseinek engednek (1,13–16). Különbféle témájú tanításai, buzdításai és intelmei lazán kapcsolódnak egymáshoz,¹ és szinte úgy érezzük, hogy csaponganak gondolatai. Olyan változatos elevenség ez, amelyet a szerző szenvedélyessége magyaráz, s amelyet az Isten igazságosságába és jóságába vetett hit, a bátor szókimondás és a testvérekért érzett felelősség jellemez.

Az igehirdetésnek ki kell mondania azt a valóságot, amelyet Isten tökéletes törvénye tükörként mutat meg (1,25). Nem mindegy azonban, hogy ezt milyen lelkülettel mondjuk ki, és hogy mennyire hiteles a szókimondó igehirdető életvitele.

Kik ellen szól ez az ítéletes beszéd? A keresztyén közösségeken kívül élő gazdagok vagy pedig olyan módosok ellen, akik a címzett gyülekezetek tagjai? A gazdagság és gazdagok visszavisszatérő gondolat a levélben:

– a szegények emberi méltóságának elismerése csorbát szenved a gazdagok gőgössége miatt (1,9);

¹ Vö. FEKETE KÁROLY: *Jakab apostol levelének magyarázata*, Kálvin János Kiadó, Budapest, 1994, 9–10.

- a gazdag nem bölcs (vö. 1,5), mivel nem számol azzal, hogy „elsorvad” a túlhajszolt üzleti vállalkozásaiban (1,11);
- a szegény árvák és özvegyek felkarolása elválaszthatatlan az igazi kegyességtől (1,27);
- a gazdagság miatt személyválogatás van a gyülekezetekben: a gyülekezet rendjének őrei megszegyenítik a szegényeket, nem érvényesítik a törvény előírta felebaráti szeretetet, miközben a hatalmaskodó gazdagok Isten nevét káromolják magatartásukkal, és szégyent hoznak a gyülekezetre (2,1–11);
- a hit akkor élő, ha a szűkölködők megsegítésében is megnyilvánul (2,14–26);
- a gazdagokra jellemző világiás gondolkozás és az önző élvezetek utáni vágyakozás megrontja a gyülekezet közösségét (4,1–6);
- a gazdagság és a puszta nyereszkedésért folytatott üzleti élet elbizakodottságot okoz, holott tudni kellene, hogy a munka jutalma is Isten áldása (4,13–17).

A levél tehát azt hangsúlyozza, hogy amennyiben némely gyülekezeti tag gazdagsága mögött önzés és igazságtalanság, mások megrövidítése és lebecsülése, kihasználása és megnyomorítása áll, ezek olyan súlyos vétkek, amelyeket Isten számon fog kérni és meg fog büntetni. Így az 5,1–6 ítéletes beszéde gyülekezeti tagok ellen szól. Az igazi és hiteles istenfélelem egyik fokmérője az is, hogy miként szolgálunk földi javainkkal mások *javára és üdvösségére* (vö. HK 55).

1. vers

A levél szerzője a 4,9-hez hasonló felszólítással kezdi ítéletes beszédét. Hangja itt keményebb lesz. Előbb még intellemmel zárja az önző kívánságok elleni tanítást; a híveket bűnbánatra szólítja, s megmutatja a megjobbulás lehetőségét és módját (*Alázzatok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket* – 4,10; vö. Mt 23,12; Lk 14,11; 18,14). Itt azonban tényként jelenti ki, hogy nincs mentesség és kiút: a dőzsölő gazdagok most már csak maguk felett sírhatnak nagy hangon. A messzire hangzó, keserves sírás a retorikus figyelemfelkeltés eszköze is: ne feledkezzenek meg arról, hogy mi vár azokra, akik csak maguknak gyűjtenek mások kárára. Mit rajzol meg ez a kép? Azt, hogy a gyülekezet esetleg két táborra oszlik: menthetetlenül önző gazdagokra, akik számára nincs már mentesség; illetve olyanokra, akiket szintén megkísérthetnek az önző kívánságok, de még okulhatnak a gazdagokon bekövetkező ítéletből? ² A levél vége kizárja ezt a kategorizálást, ugyanis arra buzdít, hogy az eltévelyedtek megtérítése elsősorú kérdés (5,19–20). Isten meghirdetett igazságos ítélete nem olyan tény, amelyet a kevésbé bűnösök tudomásul vesznek, vagy éppen kárörömmel várják a gazdagok végét. Az ítélethirdetés életmentésre mozgósít.

---

² Vö. CALVIN, JOHANNES: *Der Brief des Apostels Jakobus*. Auslegung der Heiligen Schrift in deutschen Übersetzung, Neukirchen, Kreis Moers, 53.

2–3. vers

A képsor azt rajzolja meg, hogy mi lesz az önző módon felhalmozott javak és az önző gazdagok sorsa. Figyelemre méltók a görög szövegben álló igék nyelvtani formája. A *megrothadt, megrágtá a moly* (betű szerint: *molyrágottá lett*), *megrozsódásodott* ideje praes. perf.: a javak romlása már bekövetkezett, maradékuk pedig olyan értéktelen lom, amely főbizonyíték lesz ellenük: javaik önző felhalmozásával megszegték a szeretet parancsolatát. Prófétai szemléltetésmód ez (vö. Ézs 51,8). A próféta úgy figyelmeztet, hogy Isten értékrendje és látásmódja szerint vetíti előre a várható jövődőt. A beszédmód nagyon hasonlít a Jézuséra (Mt 6,19; Lk 12,33). Az önző gazdagok nemcsak olyan „bolond”-ok, akik nem számolnak azzal, hogy felhalmozott javaikat elveszíthetik egy pillanat alatt (*Bolond, még ez éjjel elkéri tőled a lelkedet, kié lesz akkor mindaz, amit felhalmoztál?* vö. Lk 12,20, illetve 12,13–21). Ők arra sem gondolnak, hogy önzésük miatt az ítélet tüze várhat rájuk (vö. Ézs 30,27; Ám 5,6).

Az *utolsó napok* a közeli véget érzékeltetik, de a kegyelmi idő adta utolsó lehetőségeket is. Az önző gazdagok azonban a kegyelmi időt is önös érdekeik megvalósításának utolsó lehetőségeként használják ki.

4–6. vers

Az önző gazdagok bűnét az súlyosbítja, hogy hatalmukkal is visszaélnek: visszatartják munkásaik jogos bérét is (vö. 5Móz 24,14–15; Mal 3,5), hogy ezzel is biztosítsák fényűző dőzsölésüket és tobzódásukat. Sőt: befolyásukkal még a szegényeket megillető és jogos igazságszolgáltatást is befolyásolják, és a gyilkosságtól sem riadnak vissza. A jogaiért szót emelő pedig tehetetlen velük szemben.

A 6. vers – *Elítéltétek, megöltétek az igazat, s ő nem állt ellen nektek* – áthallásos: az igaz Jézus Krisztus sorsára és magatartására emlékeztet. Mintha ezt sugallná: a gazdagok bűne azokéhoz hasonló, akik hozzájárultak Jézus megöletéséhez (vö. Mt 25,45–46: *Bizony, mondom néktek, amikor nem tettétek meg ezeket eggyel a legkisebbek közül, velem nem tettétek meg. És ezek elmennek az örök büntetésre, az igazak pedig az örök életre.*).

Prédikációvázlat

„...az aratók panasza eljutott a Seregek
Urának a fülébe.” (ApCsel 1,8)

1. Miként viszonyuljuk a gazdag gyülekezeti tagokhoz?

Hogyan viszonyuljunk azokhoz, akik gazdagabbak, mint mi, és a gyülekezethez tartoznak? Egyszerűen csak könyveljük el, hogy aki eltelt a maga gazdagságával és abban bíz, reménytelen eset? Mert könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, hogy nem a gazdagnak Isten országába bejutni, s könnyebb hajókötelet átfűzni egy tűfokon, mint a gazdagnak Isten országába besiklani? Vagy pedig mindenféleképpen igyekezzünk megtartani őket, mert javaikkal nagy szolgálatot tehetnek szegény és anyagi gondokkal küszködő egyházunknak? Ez viszont ellentmond azzal, hogy mit tanítunk és vallunk az egyházzal és a gyülekezetről, hogy tudniillik a *szentek közössége* az. Ha csupán eltűnjük a gazdagokat, vagy pedig elhallgatjuk vétkeiket, mert jól fognak adományaik, akkor nem testvéreinknek tekintjük őket, nem rájuk van szükségünk, hanem csak pénzükre, adott esetben pedig csak befolyásukra, hogy megvalósíthassunk valami gyülekezeti vonatkozású érdeket. Az egyház, a gyülekezet Jézus Krisztus példáját követő testvéri közösség, amely megtérést hirdet, bűnbánatot gyakorol, és jócselekedetekre igyekszik.

A Biblia sehol sem tekinti a gazdagságot valami olyasminek, ami önmagában rossz vagy kárhóztos volna. Beszél viszont a gazdagság kísértéseiről. De ugyanakkor a szegénység kísértéseiről is beszél (Péld 30,8–9). Ha pedig egyaránt szól a szegénység vagy gazdagság kísértéseiről, akkor ez nem a szegénységet és gazdagságot minősíti így vagy úgy, hanem minket, gyarló embereket, akiket egyaránt megkísérthet a „jó” bőség, amely lehet Isten áldása is, és a „rossz” szegénység. Isten akkor ítéli meg a gazdagságot, amikor ahhoz önzés és szeretetlenség társul.

2. Ki kell mondanunk Isten akaratát

Az egyháznak ki kell mondania, hogy a hatalmi visszaélésekkel és mások kizsákmányolásával társult gazdagság nem fér össze Krisztus evangéliumával és a gyülekezeti tagoktól elvárható életvitellel. Nem mindegy azonban, hogy ezt milyen lelkülettel mondjuk ki, és hogy mennyire hiteles az ilyen tekintetben is szókimondó igehirdető vagy gyülekezeti tag életvitele.

Meg szoktuk ítélni az úgymond rajtunk kívüli, világi gazdagságot, a vadkapitalizmust... Az egyháznak szót kell emelnie a társadalmi igazságtalanságok ellen, mert felelős a világért is; de mindezekelőtt a maga sorai között kell megvalósítania az evangélium szerinti életet. Nem a vétkek szüntelen ostorozása hoz eredményt, hanem a Szentlélek munkájáról szóló bizonyágtétel és jó példánk. Beszélünk kell a szeretetszolgálat számtalan lehetőségéről.

3. Életmentés és szeretetszolgálat

Nem ítélnünk kell, hanem s megtérés lehetőségére kell rávezetnünk a tévelygőket. Így életüket mentjük meg, üdvösség felé irányítjuk őket. Mutakozzék meg hitünk és egyházhoz való tartozásunk a szeretetben és az egymás felől való gondoskodásban!